

людством знань, спадкоємність соціального досвіду і в цілому духовна спадкоємність поколінь, соціалізація особи, накопичення нею інтелектуального, морального та фізичного розвитку, працевлаштування випускників навчальних закладів” [6]. Це трактування має педагогічне походження, інакше навряд чи пояснити явну неповноту переліку і приписування до числа функцій навіть працевлаштування випускників. Перелічені функції належать й іншим соціальним інститутам: сім’ї, культурі, всім формам суспільної свідомості, тобто інституціональна визначеність освіти втрачається.

Ф.Р. Філіппов указував, що вплив системи освіти спрямований на всі основні сфери соціалістичного суспільства [7]. Але в наведених ним положеннях очевидні сильний політико-ідеологічний підтекст, необґрунтоване судження про „випереджувальний” розвиток системи освіти і невиправдане звуження об’єму функцій.

Деякі сучасні трактування функцій освіти повторюють старі, традиційні для функціоналістської соціології, формулювання [8], давно спростовані в галузевій теорії за кордоном. Формулювання функцій часто не супроводжується їх аналізом [9], що може свідчити про дефіцит наукової аргументації.

У плані цивілізаційного розвитку вчені стверджують, що освіта стає все більшою мірою чинником, який об’єктивно диктує темпи прогресу цивілізації [10].

Зустрічаються спроби розглянути і виховання в якості соціального інституту [11], але формулювання його функцій, що пропонуються, є надто загальними та суперечливими.

Таким чином, розглянуті вище спроби виділення й аналізу функцій освіти частіше передають не функції, а нинішні або перспективні завдання системи освіти в контексті певної соціологічної теорії. У багатьох із них недостатньо виражена інституціональна специфіка освіти, і тому вони не можуть служити основою концептуальної моделі її соціологічного вивчення. Вони частіше орієнтовані на проблему духовного розвитку і меншою мірою торкаються важливих зв’язків освіти з виробничою сферою, владою, соціальною структурою тощо.

На наступному етапі дослідження виникає необхідність більш широкого соціального аналізу функцій інституту освіти.

Література:

1. Аллак Ж. Вклад в будущее: приоритет образования. – М., 1993. – С. 16-22.
2. Социология образования: Учебное пособие. – Ростов-на-Дону, 2005. – С. 100.
3. Дюркгейм Э. Социология образования / Пер. с фр. – М., 1996. – С. 62.
4. Там же. – С. 81.
5. Социология образования: Учебное пособие. – Ростов-на-Дону, 2005. – С. 100.
6. Социология. Наука об обществе. – Харьков, 1996. – С. 547.
7. Филиппов Ф.Р. Совершенствование социальных функций системы образования. – М., 1988. – С. 12.
8. Комаров М.С. Введение в социологию. – М., 1994. – С. 277.
9. Косолапов С.М., Подвойский В.П. Социология образования. – М., 1993. – С. 8-9, 21-22, 28.
10. Новое качество высшего образования в современной России. – М., 1995. – С. 60.
11. Ильчиков М.З., Смирнов Б.А. Социология воспитания. – М., 1996. – С. 7.

УДК 378.14:004

Войтович І.С.

ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМП’ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ВНЗ В КОНТЕКСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ ОСВІТИ

Уже десять років європейське освітнє співтовариство живе під знаком Болонського процесу. Його суть полягає у формуванні на перспективу

загальноєвропейської системи вищої освіти, названої Зоною європейської вищої освіти, яка ґрунтується на спільності фундаментальних принципів функціонування.

Із 1998 у рамках Болонського процесу відбулося багато різнорівневих зустрічей, робочих нарад, конференцій тощо [1].

Пропозиції, які розглянуто і які виконуються в рамках Болонського процесу, зводяться в основному до шести таких ключових позицій [1,4]:

1. Уведення двоциклового навчання. Фактично пропонується ввести два цикли навчання: 1-й - до одержання першого академічного ступеня і 2-й -після його одержання. При цьому тривалість навчання на 1-му циклі має бути не менше 3-х і не більше 4-х років. Навчання впродовж другого циклу може передбачати отримання ступеня магістра (через 1-2 роки навчання після одержання 1-го ступеня) і/або докторського ступеня (за умови загальної тривалості навчання 7-8 років).

2. Запровадження кредитної системи. Пропонується запровадити у всіх національних системах освіти систему обліку трудомісткості навчальної роботи в кредитах. За основу пропонується прийняти ECTS, зробивши її нагромаджувальною системою, здатною працювати в рамках концепції «навчання впродовж усього життя».

3. Контроль якості освіти. Передбачається організація акредитаційних агентств, незалежних від національних урядів і міжнародних організацій. Оцінка буде ґрунтуватися не на тривалості або змісті навчання, а на тих знаннях, уміннях і навичках, що отримали випускники. Одночасно будуть встановлені стандарти транснаціональної освіти.

4. Розширення мобільності. На основі виконання попередніх пунктів передбачається істотний розвиток мобільності студентів. Окрім того, ставиться питання про розширення мобільності викладацького й іншого персоналу для взаємного збагачення європейським досвідом. Передбачається зміна національних законодавчих актів у сфері працевлаштування іноземців.

5. Забезпечення працевлаштування випускників. Одним із важливих положень Болонського процесу є орієнтація вищих навчальних закладів на кінцевий результат: знання й уміння випускників повинні бути застосовані і практично використані на користь усієї Європи. Усі академічні ступені й інші кваліфікації мають бути затребувані європейським ринком праці, а професійне визнання кваліфікацій має бути спрощене. Для забезпечення визнання кваліфікацій планується повсюдне використання Додатка до диплома, який рекомендований ЮНЕСКО.

6. Забезпечення привабливості європейської системи освіти. Одним із головних завдань, що має бути вирішене в рамках Болонського процесу, є залучення в Європу більшої кількості студентів з інших регіонів світу. Вважається, що введення загальноєвропейської системи гарантії якості освіти, кредитної нагромаджувальної системи, легко доступних кваліфікацій тощо, сприятиме підвищенню інтересу європейських та інших громадян до вищої освіти.

З огляду на можливий внесок сильних вузів у процес економічного і соціального розвитку, міністри освіти європейських країн визнають за доцільне надати інститутам права для прийняття самостійних рішень щодо їхньої внутрішньої організації й адміністрації. Крім того, міністри закликають навчальні заклади забезпечити повну інтеграцію реформ у відповідні функції і процеси. Міністри відзначають конструктивну участь студентських організацій у Болонському процесі і підкреслюють необхідність активного залучення студентів до роботи як на окремих етапах, так і на постійній основі.

Студенти є повноправними партнерами в керуванні процесом одержання вищої освіти. Міністри відзначають, що національні законодавчі заходи для забезпечення залучення студентів широко подані в Загальноєвропейському просторі вищої освіти. Вони також закликають вузи і студентські організації до визначення способів збільшення реального залучення студентів у процес керування вищою освітою.

Міністри освіти країн ЄС підкреслюють необхідність надання студентам відповідних навчальних та соціальних умов для успішної реалізації навчального процесу в

рамках запланованого періоду часу, а також усунення перешкод, зв'язаних із їх соціальним і економічним підґрунтям. Вони також підкреслюють необхідність надання більшого об'єму порівняльних даних із соціального та економічного стану студентів.

Основною складовою навчального процесу в Болонській системі є самостійна робота студентів [4]. Самостійна робота студента над засвоєнням навчального матеріалу з конкретної навчальної дисципліни може виконуватися у бібліотеці, навчальних кабінетах і лабораторіях, комп'ютерних класах, а також в домашніх умовах.

Самостійна робота студента за участю викладача або іншого фахівця вищого закладу освіти можлива, а іноді й необхідна, зокрема, при організації самостійної роботи студентів з використанням унікального обладнання та устаткування, складних систем доступу до інформації (комп'ютерних баз даних, систем автоматизованого проектування) тощо.

Таким чином використання комп'ютерної техніки набуває зараз загальнодержавного значення і одне з найважливіших завдань сучасної вищої школи - забезпечити оволодіння знань про комп'ютери та інформаційні технології і навичок роботи з ними. Однак слід пам'ятати, що комп'ютер - не лише об'єкт вивчення, але й засіб навчання і з ним пов'язані надії на підвищення ефективності навчального процесу.

В наш час чітко проявляється тенденція розглядати комп'ютеризацію навчання з позиції ефективного використання тих функцій діяльності, які передаються комп'ютеру:

- широкі можливості подачі навчальної інформації (набагато більше можливостей порівняно з кіно, телебаченням та іншими технічними засобами навчання). Застосування кольору, об'ємної графіки, мультиплікації, звуку дозволяє відтворювати реальну чи уявну обстановку;

- посилення мотивації навчання (сама робота з комп'ютером та зручний темп засвоєння знань та виконання завдань). Крім того, комп'ютер дозволяє подолати одну з основних причин негативного відношення до навчання - невдачі, зумовлені нерозумінням суті проблеми, значними пробілами в знаннях. Працюючи за комп'ютером, студент отримує можливість довести розв'язок будь-якої задачі до кінця, оскільки йому надається та допомога, якої він потребує, а якщо використовуються більш ефективні навчаючі системи, то йому навіть може пояснюватись рішення. Що стосується цікавості факту самої роботи, то можливості комп'ютерів тут іще ширші, однак слід бути обачними, щоб ця цікавість не стала превалюючим фактором у використанні комп'ютерів і не відсунула на задній план основні цілі навчання;

- активне включення усіх студентів у навчальний процес. При використанні традиційної форми уроку не всім педагогам вдавалося досягти абсолютної участі всіх студентів в активній роботі на занятті, адже одні не розуміють і їм не цікаво, другі вже знають, про що йтиме мова, треті - відвернули увагу на щось інше. Першою ластівкою тут стало програмоване навчання, яке реалізовувалось ще без сучасних ЕОМ, але й передбачало їх використання. Проте програмоване і комп'ютеризоване навчання мають ряд відмінностей. Якщо при програмованому навчанні використовується по кадрові розбивка матеріалу (фрагмент тексту, завдання по фрагментах), то комп'ютер дозволяє значно змінити управління навчальною діяльністю, моделюючи якусь ситуацію чи пропонуючи студентам змінювати спосіб подання навчального матеріалу чи метод розв'язування задачі;

- розширюються набори застосовуваних завдань. Мається на увазі не лише велику кількість завдань, розподілених за рівнями, а і велику кількість можливих варіантів розв'язку цих задач та ситуацій. Широкі можливості розкриваються в зв'язку з освоєнням мов програмування. Тоді за допомогою комп'ютера вони можуть змоделювати умову задачі і перекласти її на машинну мову для того, щоб її розв'язав комп'ютер. Це, звичайно, передбачає глибоке розуміння умов задачі та методів її розв'язку;

- якісне поліпшення контролю за навчальними досягненнями студентів з врахуванням темпів засвоєння навчальної інформації. Комп'ютер дозволяє дуже швидко

перевіряти всі відповіді до задач, і в багатьох випадках не лише фіксувати помилку, але й визначати її характер та можливі причини. Діапазон засобів керування навчальним процесом за допомогою комп'ютера досить широкий: від можливості самому студенту задати запитання до вибору оптимальної для себе стратегії навчання, що включає рівень викладання, ступінь трудності задач та допомоги при розв'язуванні;

- забезпечення зворотної реакції на дії студента. Перш за все комп'ютер дозволяє наочно показати результат дій в графічному, табличному чи іншому вигляді.

Доцільно виділити три групи проблем, пов'язаних з застосуванням комп'ютерів у навчальній діяльності:

- 1) теорія комп'ютеризованого навчання;
- 2) технологія комп'ютеризованого навчання;
- 3) проектування навчальних програм.

Теорія комп'ютеризованого навчання має бути узгоджена з навчальною діяльністю, бути не тільки описовою, але і конкретизованою щодо вивчення окремих розділів та тем; опиратися на принципово новий аналіз основ навчальної діяльності з врахуванням комп'ютеризації. Технологія навчання є зв'язуючою ланкою між теорією навчання і її практичною реалізацією. Вона повинна визначати місце комп'ютера в навчальному процесі, забезпечувати ефективне використання всіх його можливостей, визначати роль викладача в комп'ютеризованій навчальній системі, усувати проблеми взаємодії учасників навчального процесу (викладач, студент, комп'ютер).

З проектуванням навчальних комп'ютерних програм пов'язано найбільше психолого-педагогічних проблем: спостерігається колосальний розрив в якості комп'ютерних навчальних програм. З однієї сторони розробляються програми, в яких максимально реалізовані дидактичні можливості комп'ютера, особливо популярними стають інтелектуальні навчаючі програми, де реалізується рефлексивне управління навчальною діяльністю (комп'ютер ніби спілкується з студентом). З іншої сторони росте кількість примітивних програм, заснованих на використанні педагогічних методик, які себе не виправдали (програмоване навчання), але досить просто можуть реалізовуватись у вигляді типових тестових програм. Звичайно елементи тестування необхідно використовувати в комп'ютерних програмах для забезпечення діалогу між комп'ютером і учнем, однак це потрібно поставити на принципово новий рівень використання.

Для створення якісної комп'ютерної програми необхідна копітка робота програмістів, методистів та викладачів— предметників. Лише тоді програми будуть досить ефективними та дозволять підняти престиж комп'ютерного навчання. Таким чином існує потреба у створенні комп'ютерних навчальних курсів. Сучасний комп'ютерний навчальний курс (КНК) - це цілісна дидактична система, заснована на використанні комп'ютерних технологій і засобів Internet. що ставить метою забезпечити навчання студентів по індивідуальних і оптимальних навчальних програмах з керуванням процесом навчання. До числа істотних відмінностей електронного курсу від традиційних ми відносимо:

1) закладену в зміст підручника специфічну систему керування процесом навчання, що включають засоби нелінійного структурування й оптимізації навчального матеріалу, засобу діагностики і корекції знань, розгалужену мережу зворотного зв'язку і т.п.;

2) словесні методи, що дозволяють значно прискорити пізнавальні процеси;

3) графічні засоби, що забезпечують процесу навчання високий рівень наочності;

4) засоби мультимедіа, що дозволяють організувати віртуальний лабораторний практикум.

Комп'ютерний навчальний курс, як навчальна система повинен:

1) організувати і цілеспрямовано керувати діяльністю суб'єкта навчання по вивченню курсу;

2) стимулювати діяльність суб'єкта в рамках окремого заняття;

3) раціонально сполучити різні види навчальної діяльності з урахуванням

дидактичних особливостей кожної з них і в залежності від рівня роботи з матеріалом;

4) раціонально використовувати (у потрібному місці й у необхідному обсязі) аудіовізуальні засоби навчання;

5) організувати додаткові заняття, лабораторний практикум, ділові ігри й інші професійно орієнтовані заняття.

Крім комп'ютерних і мережевих технологій варто звернути увагу на інші засоби комунікації, зокрема на телебачення. Наявність у ефірі величезної кількості телеканалів наводить на думку про відновлення навчального телебачення, освітніх програм і каналів. Це дозволить організувати самостійну роботу студентів на значно вищому рівні, підвищить рівень організації дистанційного навчання та навчання людей з особливими потребами.

Таким чином роль інформаційно-комп'ютерних технологій у навчальному процесі надзвичайно важлива, особливо у зв'язку із впровадженням Болонської системи освіти в Україні, оскільки вони забезпечують виконання чотирьох із шести принципів Болонського процесу: запровадження кредитної системи, контроль якості освіти, розширення мобільності, забезпечення працевлаштування випускників.

Література:

1. Болонський процес у фактах і документах (Сорбонна-Болонья-Саламанка-Прага-Берлін) /Упорядники: Степко М.Ф., Болюбаш Я. Я., Шинкарук В. Д., Грубінко В. В., Бабин І.І. - Тернопіль: Вид-во ТДПУ ім. В. Гнатюка, 2003. - 52 с

2. Васильєва І.А., Осипова Е.М., Петрова Н.Н. Психологические аспекты применения информационных технологий // Вопросы психологии. - 2002. -№5. -С. 15-28.

3. Жалдак М.І. Прикладне програмне забезпечення навчального призначення // Інформатика. - 2001. - №48. - С.9-15.

4. Журавський В. С. Вища освіта як фактор державотворення і культури в Україні. - К.: Вид. дім "Ін Юре", 2003. - 416 с.

5. Лапінський В. Проблемні аспекти розробки і використання електронного підручника // Інформатика. - 2001. -№17. - СІ-2.

6. Машбиц Е.И. Методические рекомендации по проектированию обучающих программ. - К.: Рад. Школа, 1986. - 110с.

7. Новиков С. Принципы разработки интернет- учебников // Информатика и образование. - 2001. - №10. - С.61-66.

8. Околелов О. Электронный учебный курс // Высшее образование в России. - 1999. - №4. - С. 126-129.

9. Цурін О., Цуріна Н. Web- сторінки як засіб розвитку школярів та студентів // Інформатика. - 2002. -№11.- С.5-6.

10.Шоломий К.М. Когнитивно-психологический подход к компьютерному обучению школьным предметам // Вопросы психологии. - 1999. - №5. - С.36-49.

УДК 37.01(09)

Воронецька Н.П.

БОРОТЬБА УКРАЇНСЬКОЇ ПРОСВІТИ ЗА РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В КАНАДІ (ІІ ПОЛОВИНА ХХ СТ.).

У статті розглядаються чинники, які сприяли створенню єдиних норм літературної мови для українців Канади.

Актуальність дослідження. Суспільні події, що відбуваються у будь-якій країні, так чи інакше впливають на життя її населення. Безсумнівно, що вони знаходять своє відображення і в мові кожного народу, яка, неначе вихор, підхоплює нове лексичне явище і несе його у найрізноманітніші сфери вжитку. Добре, якщо мова народу є його державною мовою, тоді такі явища піддаються певному регулюванню. А як бути у тому